

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิด ทฤษฎีการบริโภค

ทฤษฎีการบริโภคของเคนส์

เคนส์ได้มีความเห็นว่า การบริโภคและรายได้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยได้ตั้งสมมติฐานว่าการบริโภคมีลักษณะดังนี้

- 1) การบริโภคเป็นฟังก์ชันที่มีเสถียรภาพ (stable function) ของรายได้สุทธิที่แท้จริง (real disposable income)
- 2) ค่าของความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค (Marginal Propensity to Consume : MPC) ในระยะสั้นจะน้อยกว่าในระยะยาว
- 3) ในระยะยาวในขณะที่รายได้เพิ่มมากขึ้น สัดส่วนของรายได้ที่ถูกนำไปใช้ในการบริโภคจะมีจำนวนน้อยลง ดังนั้น MPC จะน้อยกว่า APC (Average Propensity to Consume)
- 4) การเปลี่ยนแปลงจำนวนความมั่งคั่ง (stock of wealth) ของครัวเรือนจะมีผลกระทบต่อระดับการบริโภค

รูปแบบทั่วไปของฟังก์ชันการบริโภค คือ $C = a + bY_d$

เมื่อ C = การบริโภค

Y_d = รายได้

a, b = ค่าคงที่

โดย a คือ ปริมาณการบริโภคขั้นต่ำเมื่อมีรายได้เท่ากับ 0 และ b คือ MPC ซึ่งมีค่าเป็นบวกแต่น้อยกว่าหนึ่ง ($0 < MPC < 1$) และค่าของ MPC จะน้อยกว่า APC

APC (Average Propensity to Consume) หมายถึง ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค เป็นค่าที่แสดงให้เห็นว่ารายได้ 1 หน่วย จะถูกใช้จ่ายไปเพื่อการบริโภคเท่าใด บ่งชี้ให้ทราบถึง พฤติกรรมในการจัดสรรรายได้ไปในการบริโภค และ MPC (Marginal Propensity to Consume) หมายถึง ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค เป็นค่าที่แสดงให้เห็นว่าเมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคจะเปลี่ยนแปลงไปเท่าใด บ่งชี้ให้ทราบถึงผลของการเปลี่ยนแปลงระดับรายได้ที่กระทบต่อพฤติกรรมการบริโภคว่ามีมากน้อยเพียงใด

เคนส์ได้จำแนกฟังก์ชันการบริโภคออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ฟังก์ชันการบริโภคในระยะสั้น และ ฟังก์ชันการบริโภคในระยะยาว ดังนี้

- ฟังก์ชันการบริโภคในระยะสั้น (Short run consumption function) หรือเรียกว่า Cyclical consumption function ซึ่งมี 2 รูปแบบ คือ ฟังก์ชันเส้นตรง (liner function) และฟังก์ชันที่ไม่เป็นเส้นตรง (non linear function)

ฟังก์ชันการบริโภคระยะสั้นที่เป็นเส้นตรงมีรูปแบบดังนี้

$$C = a + bY_d \quad : 0 < b < 1$$

การหาค่า APC ทำได้โดยการนำเอา Y_d ไปหารตลอด ดังนี้

$$\frac{C}{Y_d} = \frac{a}{Y_d} + b = APC$$

การหาค่า MPC ทำได้โดยการนำอัตราการเปลี่ยนแปลงของ C หารด้วยอัตราการเปลี่ยนแปลงของ Y_d ดังนี้

$$\frac{\Delta C}{\Delta Y_d} = b = MPC$$

แสดงว่าค่า APC จะต้องมากกว่าค่า MPC ในทุกระดับรายได้ และเมื่อรายได้เพิ่มสูงขึ้นค่า APC จะลดลง แต่ในขณะเดียวกัน MPC ซึ่งเป็นค่าความชันจะมีค่าคงที่ เพราะฟังก์ชันการบริโภคเป็นเส้นตรงนั่นเอง

ฟังก์ชันการบริโภคระยะสั้นที่ไม่เป็นเส้นตรงมีรูปแบบดังนี้

$$C = a + bY_d - cY_d^2$$

การหาค่า APC ทำได้โดยการนำเอา Y_d ไปหารตลอด ดังนี้

$$\frac{C}{Y_d} = \frac{a}{Y_d} + b - cY_d = APC$$

การหาค่า MPC ทำได้โดยการนำอัตราการเปลี่ยนแปลงของ C หารด้วยอัตราการเปลี่ยนแปลงของ Y_d ดังนี้

$$\frac{\Delta C}{\Delta Y_d} = b - cY_d = MPC$$

ซึ่งในกรณีนี้ MPC จะไม่คงที่

- ฟังก์ชันการบริโภคระยะยาว (Long run consumption function) หรือเรียกว่า Secular consumption function ฟังก์ชันการบริโภคในระยะยาวคือ

$$C = bY_d$$

การหาค่า APC ทำได้โดยการนำเอา Y_d ไปหารตลอด ดังนี้

$$\frac{C}{Y_d} = b = APC$$

การหาค่า MPC ทำได้โดยการนำอัตราการเปลี่ยนแปลงของ C หารด้วย อัตราการเปลี่ยนแปลงของ Y_d ดังนี้

$$\frac{\Delta C}{\Delta Y_d} = b = MPC$$

แสดงว่าการบริโภคในระยะยาว ค่า APC จะเท่ากับ MPC ทุกระดับ รายได้

ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ถาวรของ Friedman (Permanent Income Theory of Consumption)

Friedman เชื่อว่าครัวเรือนจะมีพฤติกรรมในจัดสรรรายได้เพื่อการบริโภคโดยอิงกับรายได้ในระยะยาว (long term income) ที่คาดว่าจะได้รับ พร้อมนี้เขาได้กำหนดให้รายได้ประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ รายได้ถาวร (permanent income) และรายได้ชั่วคราว (transitory income) และกำหนดให้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคประกอบไปด้วย 2 ส่วนเช่นกัน คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวร (permanent consumption) และค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว (transitory consumption)

Friedman เชื่อว่ารายได้ชั่วคราวซึ่งเป็นรายได้ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดฝันในงวดเวลาใดเวลาหนึ่งอาจมีค่าเป็นได้ทั้งบวกหรือลบ แต่ในระยะยาวแล้วรายได้ส่วนนี้จะหักกลมกลบกันพอดี ดังนั้นในระยะยาว รายได้ที่เกิดขึ้นจริงในงวดเวลาใดเวลาหนึ่งจึงมีเฉพาะส่วนของรายได้ถาวรเท่านั้น และเหตุผลทำนองเดียวกันนี้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในระยะยาวที่เกิดขึ้นจริงจึงมีเฉพาะส่วนของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวรด้วยเช่นกัน ภายใต้ข้อสมมติที่ว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) รายได้ถาวรกับรายได้ชั่วคราว
- 2) ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวรกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว
- 3) รายได้ชั่วคราวกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว

จะได้ว่า ปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนในระยะยาวจะขึ้นอยู่กับรายได้ถาวร (ควรเป็นรายได้หลังหักภาษีแล้ว) ตามแนวคิดของ Friedman รายได้ถาวร หมายถึง มูลค่าปัจจุบันของรายได้เฉลี่ยระยะยาวที่คาดว่าจะได้รับ ซึ่งในระยะยาว รายได้ถาวรในงวดเวลาใดเวลาหนึ่งจะเท่ากับรายได้ถาวรในอดีต

ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้เปรียบเทียบ (Relative Income Theory of Consumption)

ทฤษฎีนี้ได้รับการพัฒนาขึ้นโดย James S. Duesenberry ความเชื่อตามแนวคิดของทฤษฎีสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 สมมติฐาน คือ

- 1) Duesenberry เชื่อว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับรายได้สัมบูรณ์ตามแนวคิดของ John Maynard Keynes เท่านั้น แต่จากการที่มนุษย์มีพฤติกรรม การเลียนแบบในการบริโภคของสังคม (demonstration effect) จึงทำให้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคควรจะขึ้นอยู่กับระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้โดยเฉลี่ยของคนในสังคมด้วย กล่าวคือครัวเรือนที่มีระดับรายได้ซึ่งเปรียบเทียบแล้วต่ำกว่าระดับรายได้โดยเฉลี่ยของคนในสังคม มีแนวโน้มที่ครัวเรือนเหล่านี้จะมีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคต่อรายได้ค่อนข้างสูง ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมของครัวเรือนจะพยายามรักษาระดับของการบริโภคให้ใกล้เคียงกับระดับการบริโภคโดยเฉลี่ยของคนในสังคม ส่วนครัวเรือนที่มีระดับรายได้ซึ่งเปรียบเทียบแล้วสูงกว่าระดับรายได้เฉลี่ยของคนในสังคม มีแนวโน้มที่ครัวเรือนเหล่านี้จะมีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคต่อรายได้ค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้เพราะครัวเรือนในกลุ่มนี้จะมีระดับของการบริโภคสูงอยู่แล้ว ดังนั้นจึงสามารถที่จะทำการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคโดยจัดสรรเงินจากรายได้เพียงส่วนน้อยก็พอเพียงสำหรับการบริโภคสินค้าและบริการให้ใกล้เคียงกับระดับการบริโภคโดยเฉลี่ยของคนในสังคมได้แล้ว

- 2) นอกจาก Duesenberry จะเชื่อว่าการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคขึ้นอยู่กับระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้โดยเฉลี่ยของสังคมแล้ว เขายังเชื่ออีกว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดปัจจุบันยังขึ้นอยู่กับระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาก่อนๆ อีกด้วย ทั้งนี้เพราะครัวเรือนที่มีระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและระดับรายได้อยู่ในระดับหนึ่งแล้วจะเป็นการยากที่จะทำให้เขาลดระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคให้ต่ำกว่าเดิมเมื่อระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้ที่เคยได้รับสูงสุด (previous peak income) แ่ลง

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภค

การที่มนุษย์จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นย่อมมีเหตุผลของการกระทำแฝงอยู่ทั้งสิ้น เหตุผลดังกล่าวก็ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง แต่จะประกอบด้วยกลุ่มของหลายๆเหตุผลดังต่อไปนี้

1) แนวคิดการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม เป็นแนวคิดของวิลเลียม ดับเบิลยู ริดเดอร์ (William W. Reeder) ซึ่งรวบรวมกลุ่มของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำของมนุษย์ มาตอบปัญหาการกระทำทางสังคมทั่วไป ริดเดอร์ได้อธิบายถึงเหตุผลในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลว่า ขึ้นอยู่กับ ปัจจัยหลายประการ ซึ่งเรียกว่า ความเชื่อหรือความไม่เชื่อ (beliefs and disbeliefs) มิได้ขึ้นอยู่กับ ปัจจัยหนึ่งปัจจัยใด หากแต่จะมีกลุ่มของเหตุผลซึ่งอาจจะเป็นเหตุผลที่มาจากปัจจัยต่าง ๆ ประกอบกันสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจ และอาจจะแปรเปลี่ยนไปตามแต่ละบุคคลในแต่ละสถานการณ์ (กิติ สมสนัน, 2548)

2) แนวคิดของแอชเชล เป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับธรรมชาติทางพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์จะมีพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า โดยได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการ โดยแอชเชลได้กล่าวถึงปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการบริโภค (กิติ สมสนัน, 2548) ดังนี้

2.1) ปัจจัยส่วนบุคคล (the individual consumer) ได้แก่ ปัจจัยด้านประชากร เช่น เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ฯลฯ รวมถึงรูปแบบการดำรงชีวิต และบุคลิกภาพ ต่างก็มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคเช่นเดียวกันนอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านจิตวิทยา ได้แก่ การจูงใจ การรับรู้ในคุณสมบัติของสินค้าหรือบริการ การเรียนรู้ ความเชื่อ ทักษะคติ ที่มีต่อตัวเลือกต่าง ๆ ของผู้บริโภคแต่ละคน

2.2) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (environmental influence) ได้แก่ วัฒนธรรมชนชั้นทางสังคม กลุ่มอ้างอิง เช่น เพื่อน ครอบครัว นักแสดง ฯลฯ และองค์กรทางการตลาดที่ยื่นข้อเสนอที่สามารถตอบสนองของผู้บริโภคได้ การสื่อสารจากสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ต่างมีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อสินค้าหรือการใช้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารทางการตลาดจากผู้โฆษณา ซึ่งถือเป็นสิ่งกระตุ้น(stimuli) ที่นำเสนอผ่านตัวสินค้าหรือบริการ โฆษณา และพนักงานขาย

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดาว นามบัณฑิต (2542) ศึกษาสภาพหนี้สิน และความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 248 คน โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์กลุ่มเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยข้อมูลเชิงปริมาณได้ทำการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา

จากการศึกษาทางด้านสภาพหนี้สิน พบว่าข้าราชการครูมีหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 78.50 โดยมีแหล่งหนี้สินมาก 3 ลำดับ คือ (1) สหกรณ์ออมทรัพย์ครู (2) ธนาคารของรัฐบาล (3) บุคคลทั่วไป ภาวะหนี้สินแยกตามสถานภาพส่วนตัว พบว่า ข้าราชการครู กลุ่มที่อายุ 51 ปีขึ้นไป อายุราชการ 21 ปีขึ้นไป วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี สถานภาพเป็นหม้ายและกลุ่มที่ระดับเงินเดือน 11,001 – 15,000 บาท มีหนี้สินคิดเป็น ร้อยละ 100.00

จากการศึกษาสาเหตุการเกิดหนี้สิน พบว่าข้าราชการครูมีหนี้สินเนื่องจากสาเหตุ 3 ข้อตามลำดับดังนี้ คือ (1) ซื้อมือหรือสร้างที่อยู่อาศัย (2) นำไปใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพในชีวิตประจำวัน (3) นำไปซื้อหรือผ่อนรถกระบะ

ทรงฤทธิ์ หาญวงษา (2542) ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในและนอกเขตเทศบาล อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 461 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างด้วย t-test สองกลุ่มอิสระ จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ด้านโภชนาการ ด้านเครื่องนุ่งห่มและสิ่งประดับตกแต่งร่างกาย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการรับบริการ ด้านสิ่งบันเทิงเริงรมย์ ด้านสิ่งเสพติดมีนเมา ด้านการพนัน และด้านการใช้เวลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อจำแนกตามเพศแล้ว เพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นแตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้น ด้านการใช้เวลาไม่แตกต่างกัน ข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเทศบาลมีระดับพฤติกรรมการบริโภคสูงกว่าข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมนอกเขตเทศบาลสูงกว่ากลุ่มในเขตเทศบาล เมื่อจำแนกตามเพศพบว่า เพศชายมีพฤติกรรมการบริโภคสูงกว่าเพศหญิงสี่ด้าน ส่วนอีกสี่ด้านเพศหญิงสูงกว่าเพศชาย เมื่อพิจารณาระดับพฤติกรรมการบริโภคในภาพรวม พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุดถึงระดับปานกลาง สาเหตุของการบริโภคส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นความจำเป็น รองลงมาคือความพึงพอใจ

ผลกระทบจากพฤติกรรมกรรมการบริโภคพบว่า ด้านฐานะทางเศรษฐกิจข้าราชการครูส่วนใหญ่กระทบต่อรายได้มากที่สุด รองลงมาคือกระทบต่อรายจ่าย ส่วนด้านหน้าที่การงาน พบว่า กระทบต่อหน้าที่การงานมากที่สุด

กาญจนา พูลแก้ว(2544) ศึกษาพฤติกรรมการก่อหนี้และความสามารถในการชำระหนี้สินที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ประชากรที่ศึกษามีทั้งหมด 352 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้สถิติวิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) หาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า การก่อหนี้สินที่วัตถุประสงค์หรือสาเหตุการก่อหนี้สินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ลักษณะการกู้ยืมเงินส่วนใหญ่กู้ยืมเงินแบบมีสัญญาเงินกู้ แหล่งกู้ยืมเงินส่วนใหญ่กู้ยืมจากสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ มีจำนวนหนี้สินในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 100,001 – 500,000 บาท และส่วนใหญ่คิดว่าจำนวนหนี้สินดังกล่าวเป็นภาระหนี้สินน้อย สาเหตุค้างชำระหนี้เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสูงขึ้น ส่วนใหญ่ผ่อนชำระหนี้ได้ตามกำหนด จำนวนเงินที่สามารถผ่อนชำระหนี้ได้ตามข้อตกลงอยู่ระหว่างไม่เกิน 100,000 บาท แหล่งรายได้ที่นำมาชำระหนี้ส่วนใหญ่ได้มาจากเงินเดือน ไม่เคยมีการชำระหนี้เงินกู้ก่อนหมดสัญญา ส่วนใหญ่ไม่เคยขอผ่อนผันประนอมหนี้กับเจ้าหนี้ ส่วนใหญ่ไม่มีหนี้ค้างชำระ มีความสามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด ส่วนจำนวนเงินที่เป็นหนี้ ที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้อยู่ระหว่าง 100,001 – 500,000 บาท

ลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมการก่อหนี้และความสามารถในการชำระหนี้สินมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ลักษณะการกู้ยืมเงิน จำนวนหนี้สินที่เป็นตัวเงิน จำนวนภาระหนี้ ระยะเวลาชำระหนี้เกินกำหนด การผ่อนชำระหนี้ได้ตามกำหนด จำนวนเงินที่สามารถผ่อนชำระหนี้ได้ตามข้อตกลง แหล่งที่มาของรายได้ที่นำมาชำระหนี้สินและปัญหาหนี้ค้างชำระติดต่อกัน มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สำหรับปัจจัยที่ไม่มี ความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ เงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง รายได้ในครัวเรือน รายจ่ายในครัวเรือน ทรัพย์สินในครัวเรือน สาเหตุการค้างชำระหนี้สิน กำหนดระยะเวลาชำระหนี้ การนำเงินมาชำระหนี้เงินกู้ก่อนหมดสัญญา การขอผ่อนผันประนอมหนี้กับเจ้าหนี้ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สามารถ เตะจะวงศ์ (2545) ศึกษาค่านิยมและพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของข้าราชการครูที่มีหนี้สิน มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสนทนากลุ่มย่อย การบันทึกภาพ มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีเปรียบเทียบ จากการศึกษาพบว่า ในตัวค่านิยม ข้าราชการครูกลุ่มที่มีหนี้สิน มีค่านิยมบางเรื่องแตกต่างกันและบางเรื่องคล้ายคลึงกัน ส่วนหนึ่งเกิดจากความคิดความเชื่อของตนว่า สิ่งที่ตนเองกระทำ เป็นสิ่งที่มีค่า สามารถกระทำได้ เช่น ชีวิตที่สะดวกสบาย ความเสมอภาค ความสุข ความทะเยอทะยาน ความใจกว้าง การสร้างสรรค์ เช่น การสร้างบ้าน การศึกษาต่อการแต่งกายและความสำเร็จของงาน ส่วนหนึ่งเกิดจากการทำตามอย่างกัน หรือเรียกว่าลัทธิเอาอย่าง เห็นคนอื่นมีอะไรทำอะไรก็มองว่าเป็นสิ่งถูกต้องดีงาม มีความคล้อยตามและอยากมีบ้าง ส่วนหนึ่งเกิดจากลัทธิบริโภคนิยม ที่ได้รับผลมาจากการโฆษณาชวนเชื่อ เกิดความอยากได้ อยากมี อยากเป็น จึงพยายามดิ้นรนแสวงหาสิ่งต่างๆ เพื่อตอบสนองค่านิยม และความต้องการ ซึ่งมีทั้งความต้องการที่จำเป็น และไม่จำเป็น

ในด้านระบบคุณค่าของข้าราชการครูที่มีหนี้สินพบว่า ไม่ว่าข้าราชการครูจะมีหรือไม่มีหนี้สินก็ตาม ข้าราชการครูก็มีคุณค่าในตนเองอยู่แล้ว เพราะครูเป็นอาชีพที่สร้างคนและสร้างชาติ บ้านเมืองในอันดับต่อไปในระบบคุณค่านี้ นอกจากได้สร้างคุณค่าให้กับสังคมแล้ว ยังได้พยายามสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นในตนเองในเกือบทุกเรื่องที่สังคมยอมรับว่า ถูกต้อง ดีงาม เช่น การกู้ยืมเงินเพื่อช่วยเหลืองานด้านสังคม เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยให้กับตนเองและครอบครัว การแสวงหาความสะดวกสบาย การแสดงน้ำใจกับคนทั่วไป การเสียสละเพื่อส่วนรวม การได้รับการยอมรับให้เป็นสมาชิกของการมีส่วนร่วมในชุมชน รวมทั้งการเป็นผู้นำชุมชนตามธรรมชาติ ตลอดจนการแสดงออกถึงคุณค่าในความเป็นตัวตนของตนเอง และความมั่นใจในตนเองที่จะกระทำในสิ่งที่ได้ตัดสินใจแล้ว เช่น การจ่ายเงินเพื่อช่วยเหลืองานสังคม ทั้งเพื่อนร่วมงานและชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เช่น การจ่ายเงินเพื่อกินเลี้ยงพบปะสังสรรค์ หรือการเลี้ยงต้อนรับ หรือการเล่นการพนันที่นิยมเล่นในงานศพ การกู้ยืมเงินซื้อรถยนต์ราคาแพง เพื่อเสริมความภูมิใจ ความมั่นใจ การยอมจ่ายเงินช่วยงานสังคมมากกว่าคนอื่นเพื่อแสดงศักยภาพของความเป็นผู้นำกลุ่ม

ศิริพร รัตนบุษยาพร(2546) ศึกษาการจัดสวัสดิการเพื่อผ่อนคลายภาวะหนี้สินของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 201 คน ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีหนี้สิน สถานภาพการเงินมีรายได้ไม่เพียงพอกับ

รายจ่าย สวัสดิการต่างๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสหกรณ์ออมทรัพย์ครูสุราษฎร์ธานี จำกัด ได้จัดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือ ช่วยผ่อนคลายภาวะหนี้สินให้กับข้าราชการครูในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ถึง 3 หน่วยงาน เมื่อดูจากค่าเฉลี่ย และอยู่ในระดับปานกลาง 1 หน่วยงาน คือ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู ปัญหาที่พบมากเป็นอันดับสูงสุด คือ ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากหน่วยงาน และมีความยุ่งยากขั้นตอนมากในการขอความช่วยเหลือ และปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในเรื่องของการกำหนดคุณสมบัติของผู้ใช้สิทธิ์อยู่ในวงจำกัด และการกำหนดการค้ำประกันมีการควบคุมมากเกินไป ข้าราชการครูได้ให้ความคิดเห็นวิธีการปรับปรุงในการดำเนินการจัดสวัสดิการเพื่อผ่อนคลายภาวะหนี้สินมากเป็นอันดับสูงสุด คือ ให้นำหน่วยงานจัดกองทุนสำรองไว้ให้ข้าราชการครูกู้เมื่อยามจำเป็น และให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขเพื่อผ่อนคลายภาวะหนี้สิน

ธีระพล จงไกรจักร (2547) ศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการครูภายใต้โครงการเงินทุนหมุนเวียน ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อหลักเกณฑ์และวิธีการให้กู้ยืมเงินเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 240 คน ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เป็นหนี้เนื่องจากใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการให้กู้ยืมเงินทุนหมุนเวียนในด้านคุณสมบัติของผู้มีสิทธิกู้ยืมเงิน แนวทางในการพิจารณาค่าของกู้ การค้ำประกันและหลักประกันข้าราชการครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว แต่วิธีการให้กู้ยืมเงินทุนหมุนเวียนข้าราชการครูส่วนใหญ่เห็นว่าควรปรับปรุงแก้ไขเป็นอันดับแรก ในประเด็นการคิดอัตราดอกเบี้ยและการกำหนดชำระคืน โดยข้าราชการครูเสนอแนะว่าการกู้ยืมให้คิดอัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 3 ต่อปี และมีการชำระคืนไม่เกิน 120 งวด และเห็นว่าควรปรับปรุงแก้ไขในประเด็นวงเงินกู้เป็นอันดับรองลงมา โดยเสนอแนะว่าให้เพิ่มวงเงินกู้ยืมเป็น 500,000 บาท

กิตติ สมสนั่น (2548) ศึกษาตัวแบบพยากรณ์ภาวะหนี้สินของกำลังพลนายทหารชั้นประทวน : ศึกษา กรณี กองพันทหารสื่อสารที่ 101 กรมทหารสื่อสารที่ 1 ค่ายกำแพงเพชรอัครโยธิน การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายหลัก คือ ศึกษาปัจจัยที่สามารถอธิบายและพยากรณ์ภาวะหนี้สิน และสรุปสมการและตัวแบบพยากรณ์ภาวะหนี้สินของกำลังพลนายทหารชั้นประทวน กองพันทหารสื่อสารที่ 101 กรมทหารสื่อสารที่ 1 ค่ายกำแพงเพชรอัครโยธิน อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 260 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน

ผลศึกษาพบว่า ด้านการเข้าถึงแหล่งเงินกู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.49 จัดอยู่ในระดับปานกลาง และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.287 ด้านพฤติกรรมการบริโภค มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.49 จัดอยู่ในระดับปานกลาง และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.173 สำหรับด้านภาวะหนี้สิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.78 จัดอยู่ในระดับสูง และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.227 นอกจากนี้ยังได้ทดสอบตัวแปรเหตุที่ทำการศึกษา ว่าสามารถรวมอธิบายและพยากรณ์ตัวแปรผลได้หรือไม่ โดยใช้สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) ผลการศึกษาพบว่าจากการวิเคราะห์ตัวแปรทั้งหมด 20 ตัวแปร ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ภาวะหนี้สินได้ มีทั้งสิ้น 5 ตัวแปร ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งเงินกู้ จำนวนนายทหารชั้นยศสิบตรี อายุ พฤติกรรมการบริโภค และจำนวนสมาชิกอื่นๆในครอบครัวที่ต้องรับภาระ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า หากการเข้าถึงแหล่งเงินกู้เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วยโดยปัจจัยอื่นๆคงที่ จะทำให้ภาวะหนี้สินเปลี่ยนแปลงไป 0.418 หน่วยในทิศทางเดียวกัน หากจำนวนนายทหารชั้นยศสิบตรีเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วยโดยปัจจัยอื่นๆคงที่ จะทำให้ภาวะหนี้สินเปลี่ยนแปลงไป 0.266 หน่วยในทิศทางตรงกันข้าม หากอายุเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วยโดยปัจจัยอื่นๆคงที่ จะทำให้ภาวะหนี้สินเปลี่ยนแปลงไป 0.237 หน่วยในทิศทางตรงกันข้าม หากพฤติกรรมการบริโภคเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วยโดยปัจจัยอื่นๆคงที่ จะทำให้ภาวะหนี้สินเปลี่ยนแปลงไป 0.263 หน่วยในทิศทางตรงกันข้าม และหากจำนวนสมาชิกอื่นๆในครอบครัวที่ต้องรับภาระเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วยโดยปัจจัยอื่นๆคงที่ จะทำให้ภาวะหนี้สินเปลี่ยนแปลงไป 0.215 หน่วยในทิศทางเดียวกัน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549) ศึกษาถึงพฤติกรรมการบริโภคของคนไทยในกรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่าง 365 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ จากการศึกษาด้านการใช้สินค้าประเภทอุปโภค ได้แก่ เสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า พบว่ากลุ่มที่มีการบริโภคมามากที่สุด คือ เพศหญิงที่เป็นกลุ่มคนโสด สำหรับการบริโภคสินค้าชนิด Fast Food กลุ่มที่มีการบริโภคมามากที่สุด คือ กลุ่มที่มีอายุ 20 – 30 ปี สำหรับพฤติกรรมการใช้บัตรเครดิต พบว่ากลุ่มชายที่แต่งงานแล้วมีพฤติกรรมใช้บัตรเครดิตมากที่สุด สำหรับด้านอิทธิพลของสื่อที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภค พบว่า สื่อมีอิทธิพลต่อคนโสดมากกว่าคนที่แต่งงานแล้ว และสื่อที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ โทรทัศน์ สำหรับการศึกษาด้านการเป็นหนี้ พบว่า สัดส่วนคนโสดเพศหญิงไม่เป็นหนี้มากกว่าคนโสดเพศชาย คนที่แต่งงานแล้วเพศชายไม่เป็นหนี้มากกว่าเพศหญิง กลุ่มที่มีอายุมากกว่าจะไม่เป็นหนี้ กลุ่มอายุที่เป็นหนี้มากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ คือกลุ่มที่มีอายุ 20-30 ปี ทั้งชายและหญิง กลุ่มที่มีการศึกษาระดับ ม.3-ม.6 ทั้งเพศหญิงและชาย และกลุ่มการศึกษาต่ำกว่า ม.3 เพศหญิง มีการใช้จ่ายที่เป็นหนี้มากกว่ากลุ่มอื่นๆ สำหรับกลุ่มอาชีพที่เป็นหนี้มากที่สุด คือ กลุ่มอาชีพ

ทำงานเอกชน และหากจำแนกตามรายได้กลุ่มผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 5,000-10,000 บาท เป็นกลุ่มที่มีการใช้จ่ายที่เป็นหนี้มากกว่ากลุ่มอื่นๆ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved